

TÔN TƯỢNG QUÁN ÂM TRONG MẬT GIÁO

_ Trong hệ thống Thuần Mật của Mật Giáo thì Đức Quán Thế Âm Bồ Tát được nhận định qua nhiều hình tượng và danh từ khác nhau.

*) Căn cứ vào **Kim Cương Giới Man Đà La** (Vajra-dhātu-Manḍala) thì vị Bồ Tát này được nhận biết dưới danh hiệu **Kim Cương Pháp Bồ Tát** (Vajra-dharma Bodhisatva) là một trong bốn vị Bồ Tát thân cận của Đức Phật A DI ĐÀ (Amitābha: Vô Lượng Quang) ở phương Tây.

Tôn này được sinh ra từ Trí **Tự Tại Vô Nhiễm** của tất cả Như Lai nên nói rằng vị Bồ Tát này và Đức Phật A DI ĐÀ nguyên chỉ khác nhau về Nhân Quả, hễ tìm được Bản Giác tức đồng với Vô Lượng Thọ xong do Bản Thế nên thị hiện thành Bồ Tát Đại Bi.

Tâm chú của Tôn này là: “OM _ VAJRA DHARMA _ HRĪḤ” và câu xưng tán là: “*Nam mô Nhất Thiết Như Lai Trí Tuệ Môn Kim Cương Pháp Bồ Tát đấng xuất sinh tận hư không biển pháp giới nhất thiết Bà La Mật Bồ Tát Ma Ha Tát*”.

Chân Ngôn xưng tán Công Đức của Tôn này là

“VAJRADHARMA SUSATVA ARTHA_ VAJRA PADMA
SUŚUDDHAKA LOKEŚVARA_ SUVAJRĀKṢA _ VAJRA NETRE _
NAMOSTUTE”

Trong **Nhiếp Chân Thật Kinh phần thượng** thì ghi nhận Tôn này là **Kim Cương Nhãn Bồ Tát** (Vajra-cakṣu-bodhisatva).

*) Căn cứ vào **Thai Tạng Giới Man Đà La** (Garbha-dhātu-manḍala) thì vị Bồ tát này được an vị trong các viện: Trung Đài Bát Diệp viện, Biển Tri viện, Quán Âm viện, Thích Ca viện, Văn Thù viện, Hư Không Tạng viện, Tô Tất Địa viện. Tùy theo vị trí được an lập, vị Bồ Tát này biểu thị cho các phẩm Đức khác nhau.

+ **Trong Trung đài bát diệp Viện:** Vị Bồ Tát này biểu thị cho **Tịnh Đức** là Đức thứ tư trong 4 Đức *Thường, Lạc, Ngã, Tịnh*. Hoặc biểu thị cho hạnh **chứng ngộ Tâm Bồ Đề** là một trong 4 hạnh của Như Lai là *Phát Tâm Bồ Đề, Tĩnh Tâm Bồ đề, Chứng Ngộ Tâm Bồ Đề, Nhập Tâm Bồ Đề*.

Tôn Hình: Thân hiện màu thịt trắng, tay trái để trước ngực thành Thí Vô Úy Ấn, tay phải cầm hoa sen, đầu đội mào báu, trên mào có Vô Lượng Thọ Như Lai

Tôn này có Mật Hiệu là: **Chính Pháp Kim Cương**

+ **Trong Biện Trì Viện:** Vị Bồ tát này được nhận biết qua danh hiệu **Chuẩn Đề Phật Mẫu** (Cundhe-buddha-mātr) biểu thị cho **Tĩnh Đức** và là Mẫu của tất cả các Tôn thuộc **Liên Hoa Bộ** trong **PHẬT BỘ**.

Tượng Chuẩn Đề Phật Mẫu với thân màu trắng vàng, ngồi Kiết Già trên hoa sen, thân tỏa hào quang tròn có dính hạt thóc nhẹ như áo của 10 Ba La Mật Bồ Tát, phía trên bên dưới đều tác màu trắng. Lại góc áo khoác ngoài (Thiên Y) có quần anh Lạc, đội Mão Trời, cánh tay đều đeo vòng xuyên. Đàn Tuệ (2 bàn tay) đều đeo vòng báu. Mặt Tượng ấy có 3 mắt, 18 cánh tay.

Hai tay bên trên tác tướng Thuyết Pháp

Bên phải: Tay thứ hai tác Thí Vô Úy, tay thứ ba cầm cây Kiếm, tay thứ tư cầm vòng hoa báu, lòng bàn tay thứ năm cầm Cù Duyên Quả, tay thứ sáu cầm cây Búa, tay thứ bảy cầm Móc Câu, tay thứ tám cầm chày Kim Cương, tay thứ chín cầm Tràng Hạt.

Bên trái: Tay thứ hai cầm cây Phướng báu Như Ý, tay thứ ba cầm Hoa Sen hồng hé nở, tay thứ tư cầm Quân Trì, tay thứ năm cầm Sợi Dây, tay thứ sáu cầm Bánh Xe, tay thứ bảy cầm **Thương Khư** (Sankha: Vô ốc), tay thứ tám cầm Hiên Bình, tay thứ chín cầm rương Kinh Bát Nhã”

Tôn này có Mật Hiệu là **Tôi Thắng Kim Cương**

+ **Tại Quán Âm Viện:** Vị Bồ Tát này biểu thị cho **Đức Giải Thoát** là một trong 3 Đức của Niết Bàn là *Pháp Thân Đức, Bát Nhã Đức, Giải Thoát Đức*.

Tôn Hình: Thân màu thịt trắng, đầu đội mào báu, trên mào có Đức Vô Lượng Thọ Như Lai, tay trái cầm hoa sen đỏ, tay phải hơi co các ngón tay cầm một cánh hoa sen làm dạng bóc mở hoa sen, ngồi trên tòa hoa sen.

Đức Vô Lượng Thọ Phật trong mào báu biểu thị cho Quả cuối cùng của Hạnh Liên Hoa, tức là Trí **Phương Tiện Phổ Môn** của Như Lai

Hoa sen đỏ ở tay trái biểu thị cho Tâm sen (liên tâm) Bản Giác của chúng sinh bị vô minh phiền não ràng buộc che lấp trong vô lượng kiếp, chẳng thể hé nở cho nên bị chìm đắm trong biển khổ.

Tay phải làm thế bóc hoa tượng trưng cho ý nghĩa: dùng **Công Đức Đại Bi** làm phương tiện để giải trừ sự Vô Minh mê vọng và giúp cho Tâm sen của chúng sinh tự hé nở, tức là giác ngộ được Bản Tâm thanh tịnh vốn có của mình

Mật Hiệu là: **Chính Pháp Kim Cương, Bản Tịnh Kim Cương**

+ **Trong Văn Thù Viện:** Vị bồ Tát này biểu thị cho **Đức Quyền Trí**

Tôn Hình: Thân màu thịt trắng, tay trái cầm hoa sen, tay phải ngửa lòng bàn tay úp trên đùi phải, ngồi trên hoa sen.

Mật Hiệu là: **Chính Pháp Kim Cương**

+ **Trong Thích Ca Viện:** Vị Bồ Tát này biểu thị cho **Đức Chân Tướng**
Tôn Hình: Thân màu thịt trắng, tay phải cầm cây phất trắng, tay trái chống eo, đứng thẳng trên hoa sen.

Mật Hiệu là: **Thanh Tịnh Kim Cương** , hoặc **Chính Pháp Kim Cương**

+ **Trong Hư Không Tạng Viện:** Vị Bồ Tát này được nhận biết qua danh hiệu **Thiên Thủ Quán Thế Âm**, biểu thị cho **Đức Pháp Tài**.

Tôn Hình: Thân có 27 đầu mặt, một ngàn cánh tay trong đó có 40 tay cầm khí trượng. Ngồi trên hoa sen báu.

+ ***Trong Tô Tát Địa Viện:*** Vị Bồ Tát này được nhận biết qua danh hiệu **Thập Nhất Diện Quán Thế Âm**, biểu thị cho dụng của **TỬ BI**.

Tôn Hình: Thân có 4 cánh tay, ngồi xếp bằng trên Hoa Sen, hai bên mặt chính đều có 1 mặt, bên trên có 5 mặt, lại ở trên nữa có 3 mặt, hợp với mặt chính nên thành 11 mặt. Bên phải tay thứ nhất Kết Thí Vô Úy Ấn, tay thứ hai cầm Tràng Hạt. Bên trái tay thứ nhất cầm Hoa Sen, Tay thứ hai cầm bình Quân Trì.

Ngoài ra trong Thai Tạng Giới Man Đà La còn liệt kê thêm nhiều vị Quán Âm tu trì Pháp Quán Âm.

□ Trong Quán Âm Viện:

_ ***Bạch Y Quán Âm*** (Paṇḍara-vāsini)

Tôn này trú ở tâm Bồ Đề trắng tịnh nên xưng là Đại Bạch Y Quán Âm, Bạch Xứ Tôn Bồ Tát, Bạch xứ Quán Âm, Bạch Y Quán Tự Tại Mẫu. Tôn này biểu thị cho **BỘ MẪU** của Liên Hoa Bộ (Padma Kulāya) hay sinh ra các Tôn thuộc Liên Hoa Bộ.

Tôn tượng có một mặt hai tay. Tay phải duỗi các ngón giữa ra hướng xuống dưới thành Ấn **Dữ Nguyện** (Varada-mudra) tay trái co lại cầm cành hoa sen.

Ngoài ra còn có tượng 3 mặt 6 tay, phần nhiều là tượng nuôi con nít nên là đối tượng của những người cầu con. Do đó Tôn này còn có tên là **Tổng Tử Quan Âm**

_ Bạch Thân Quán Tự Tại (Śveta-bhagavatī: Bạch Sắc Thế Tôn)

Tôn này biểu thị cho sự tu tập Đại Bi trắng tịnh. Tay trái cầm hoa sen biểu thị cho Đức thanh tịnh xưa nay, dùng sự tu hành thành tựu Đức ấy mà hiển Phật Trí. Tay phải để ngang vai biểu thị cho sự phổ hóa chúng sinh.

_ Cát Tường đại Minh Quán Tự Tại (Śrī-mahā-vidya-avalokiteśvara)

Tôn này biểu thị cho sự chẳng nhiễm sinh tử, trong sạch không nhớ. Tức dùng Pháp Môn thanh tịnh vô nhiễm phá trừ sự ưu ám của chúng sinh. Tay trái cầm hoa sen biểu thị cho sự thanh tịnh vô cấu nhiễm, tay phải dựng đứng chưởng có 3 ngón *vô danh, giữa, trở* sao cho ngón trở vịn vào đốt thứ nhất của ngón cái, ngón út duỗi thẳng chỉ lên trên .

_ Đại Tỳ Cầu Bồ Tát (Mahā-pratisārah)

Tôn này là thân biến hóa của Quán Thế Âm, thường tùy theo sự nguyện cầu của chúng sinh mà ban cho đầy đủ bản nguyện, do vậy mà có tên là Đại Tỳ Cầu.

Tôn hình có một mặt 8 tay, ngồi bán già trên tòa sen. Bên trái : Tay thứ nhất cầm hoa sen , bên trên hoa sen có bánh xe rục lửa, tay thứ hai cầm Kinh Bát Nhã Ba La Mật Đa, tay thứ ba cầm cây lọng Như Ý, tay thứ tư cầm vòng dây. Bên phải : Tay thứ nhất ngựa chưởng cầm Chày **Tam Cổ** đặt nằm ngang , tay thứ hai cầm cây kích có 3 lưỡi, tay thứ ba cầm cây búa, tay thứ tư cầm cây kiếm.

Mã Đầu Quán Âm (Hayagrīva-avalokiteśvara)

Tôn này là một hiện thân của Quán Thế Âm với hình dáng to lớn, tóc dựng đứng lên, đôi mắt đầy phẫn nộ. Tôn tượng có 3 mặt, mỗi mặt có 3 mắt. Hiện tượng lộ 2 nanh cong lên hai bên mép miệng. Trên đỉnh trán của mặt chính có hình vị Hóa Phật, và đội đầu con ngựa ngay giữa đỉnh. Do đó Tôn này có tên là **Quán Âm Đầu Ngựa** (*Mã Đầu Quán Âm*).

Tôn này có đầy đủ tính cách của một vị Minh Vương nên được kể vào 8 đại Minh Vương (Mahā-vidya-rāja) và gọi là **Mã Đầu Minh Vương** (Hayagrīva-vidya-rāja). Tôn này do nhân Đại Bi nên không trú ở Niết Bàn mà trụ trong cảnh giới Vô minh để đoạn tận các nẻo ác. Nói cách khác, Quán Thế Âm hiện thân Mã Đầu là để tượng trưng cho sức tinh tiến của các vị Bồ Tát không bao giờ ngưng nghỉ ở bất cứ chỗ nào trong vòng sinh tử, cương quyết anh dũng đánh dẹp *vô minh khổ não* chẳng kể đến thân mệnh mình. Vì thế Tôn này có mật hiệu là **Tấn Tốc Kim Cương**

Lại nữa, Quán Thế Âm hiện thân Mã Đầu để biểu dương sức mạnh có thể nuốt được tất cả lửa dữ của Chúng Sinh nên Tôn này còn có Mật Hiệu là **Hám Thực kim Cương** (Khada Vajra)

Bất Không Quyển Sách Quán Âm (Amogha-pāśa)

Tôn tượng có 3 mặt 4 tay, mỗi mặt có 3 mắt. Mặt chính diện màu thịt, mặt bên phải màu xanh, mặt bên trái màu đen. Ba mặt biểu thị cho 3 Đức. *Bên trái*: Tay thứ nhất cầm hoa sen, tay thứ hai cầm dây lạt, *bên phải*: tay thứ nhất cầm tràng hạt, tay thứ hai cầm bình Quân Trì.

Như Ý Luân Quán Âm (Cintāmaṇi-cakra-avalokiteśvara)

Tôn này trụ ở Như Ý Bảo Châu Tam Muội, chuyên Pháp Luân cứu độ chúng sinh trong lục đạo thoát khỏi khổ não và hay làm cho tất cả chúng sinh được thành tựu ước nguyện, vì thế Ngài được hợp xưng là **Cứu Khổ Cứu nạn Cứu Thế Bồ Tát**

Tôn này có 6 tay, toàn thân màu vàng, trên đầu kết báu quanh đỉnh tóc biểu thị sự trang nghiêm. Trong mào có Đức Phật A Di Đà trụ tướng thuyết pháp.

Bên phải: tay thứ nhất nâng mặt làm dạng suy tư biểu thị cho sự mãn niệm chúng hữu tình, tay thứ hai cầm báu Như ý biểu thị cho sự làm mãn túc ước nguyện của tất cả chúng sinh. Tay thứ ba cầm Tràng hạt biểu thị cho sự cứu khổ chúng sinh.

Bên trái: Tay thứ nhất duỗi thẳng xuống án núi Quang Minh biểu thị cho sự khiến chúng sinh chẳng dao động Tín hạnh, tay thứ hai cầm hoa sen biểu thị cho sự hay trừ các phi pháp, tay thứ ba cầm bánh xe biểu thị cho sự chuyển pháp Vô Thượng.

Tôn này thường dạo chơi trong lục đạo, dùng phương tiện Đại Bi giải trừ các khổ não cho chúng sinh.

Bị Diệt Y Quán Âm (Palāsambārī, hay Parna-śavari)

Tôn này là một thân biến hóa của Quán Thế Âm, chuyên trừ các loại bệnh tật, cầu trường thọ, đảo bệnh, an trấn phòng ốc. Tôn này có 2 tay: Tay trái cầm dây lạt, tay phải cầm hoa sen mới nở.

_ Đa La Bồ Tát (Tārā-bodhisatva)

Tārā là con mắt hay con mắt tinh diệu. Tôn này là một thân Hóa Hiện của Quán Thế Âm được sinh ra bởi ánh quang minh phóng ra từ mắt của ngài. Tôn này luôn nhìn tất cả chúng sinh giống như bà mẹ hiền theo dõi chăm sóc con thơ. Mục đích của Ngài là cứu độ chúng sinh ra khỏi biển khổ sinh tử. Do chủ về hai Đức **Đại Bi** và **Giáng Phục** nên Tôn này được xem là **Phật Mẫu** của Liên Hoa Bộ.

Tôn hình có hai tay chắp lại để ngang ngực, trên đỉnh đầu hiện Đức Phật A Di Đà đang trụ Tướng Thuyết Pháp.

Một Hóa Thân của Thánh Mẫu Tārā là Tỳ Lý Câu Đề Bồ Tát (Bhṛkuṭī)

Tôn này là chủ về sự kính vâng theo Pháp Cứu Độ thanh tịnh và nhằm chặn đứng sự tàn phá của **Trí Đại Không** (Mahā-sūnya-jñāna) để hoàn thiện phước báu Diệu Hữu. Tôn hình có búi tóc hình mũ giống như đất giữ gìn vạn vật, chung quanh kết bởi các báu, chính giữa có hình Đức Phật A Di Đà trụ tướng Thuyết Pháp. Điều này biểu thị cho sự kính vâng theo **Trí Tuệ Phổ Môn** (Viśva-mukhe-jñāna) của Như Lai để hoàn thiện Phước Đức.

Thân hình có 4 tay. *Bên phải*: Tay thứ nhất rũ xuống thành **Ấn Dữ Nguyệt**, tay thứ hai co ngửa lên cầm Tràng hạt. *Bên trái*: tay thứ nhất co lên cầm hoa sen, tay thứ hai cầm Bình Quân Trì.

_ **Thủy Cát Tường Bồ Tát** (Ārya-Udaka-śrī-bodhisatva)

Tôn này được xem là quyến thuộc của Đa La Bồ Tát. Tôn hình màu vàng lợt, tay trái dựng đứng bàn tay, co 3 ngón: cái, trỏ, giữa lại, cầm hoa sen mới nở biểu thị cho phương tiện Đại Bi hay làm cho muôn điều lành tốt đẹp thêm lên. Tay phải duỗi các ngón xuống dưới thành **Ấn Dữ Nguyệt** biểu thị cho sự làm thỏa mãn các nguyện của chúng sinh.

□ Trong Hư Không Tạng Viện

_ **Phần Nộ Câu Quán Tự Tại Bồ Tát** (Amogha-krodhāṅkuśa-rāja Avalokiteśvara: Bất Không Phần Nộ Câu Vương Quán Tự Tại)

Tôn hình có 3 mặt 4 tay, mỗi mặt có 3 mắt, trên trái mỗi mặt có một vị Hóa Phật đỉnh đầu có một vị Bồ Tát ngồi Kiết già, hai tay cầm hai cây kiếm. *Bên phải*: Tay thứ nhất co lên cầm **Phần Nộ Tam Xoa Câu**, tay thứ hai co cánh tay duỗi ngửa các ngón hướng xuống. *Bên trái*: tay thứ nhất co lên cầm hoa sen, tay thứ hai duỗi ngửa cầm dây lạt. Tôn này chủ về sự hàng phục ma chướng.

Bát Không Câu Quán Tự Tại (Ārya-amoghāṅkuśa Avalokiteśvara: Thánh Bát Không Câu Quán Tự Tại)

Tôn hình có 3 mặt 4 tay, mỗi mặt có 3 mắt, trên mỗi đỉnh trán có một vị Hóa Phật, hai mặt hai bên màu xanh. *Bên phải*: tay thứ nhất nâng cánh tay cao lên cầm **Tam Cổ Câu**, tay thứ hai rũ ngựa cầm **Tam Cổ Xử** (chày Tam Cổ). *Bên trái* tay thứ nhất co lại cầm hoa sen bên trên có móc câu, tay thứ hai hạ xuống dựng đứng bàn tay cầm vòng dây (*Luân sách*). Tôn này chủ về sự Câu Triệu, dẫn nhiếp chúng sanh vào Phật Đạo.

Ngoài các mục ghi trên đây. Phật giáo còn ghi nhận thêm 4 vị Bồ Tát Đa La tu tri thành tựu Pháp Quán Âm là:

① **Thanh Cảnh Quán Âm** (Nīlakaṇṭhī)

Tôn này có 3 mặt 4 tay hoặc một mặt 2 tay. Tâm Chú của Tôn này chính là bài Đại Bi Tâm Đà La Ni được lưu truyền rộng rãi trong nhân gian. Niệm Tôn này có thể giải thoát được tất cả sự sợ hãi ách nạn.

② **Hương Vương Quán Âm** (Gandha-rāja Avalokiteśvara)

Tôn này có 2 tay. Tay phải duỗi trên gối thành tay **Thí Vô Úy**, tay trái co khuỷu tay cầm hoa sen. Tôn này hay giáng mưa **Cam lộ** bố thí cho chúng sinh trong 5 nẻo.

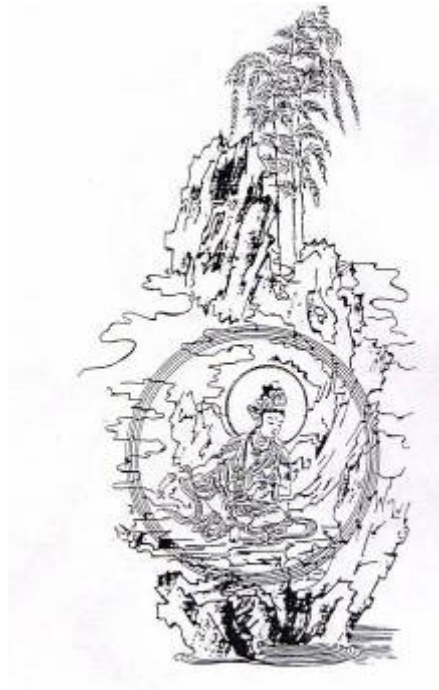
③ **A Ma Tai Quán Âm** (Avaṭai Avalokiteśvara)

Tôn này có tên là **Vô Úy Quán Tự Tại** (Abhayaṃ Avalokiteśvara). Tôn tượng có 3 mặt 4 tay ngồi trên lưng con sư tử trắng. Niệm Tôn này có thể miễn túc các nguyện, đặc Túc Mệnh Trí, được chúng sinh yêu quý, chúng đặc Tất Địa.

④ **Thủy Nguyệt Quán Âm** (Udaka-candra Avalokiteśvara)

Tôn này có hai tay, tay trái cầm báu **Như Ý**, tay phải kết ấn **Đữ Nguyệt**. Tôn này đồng thể với **Thủy Cát Tường Bồ Tát**. Niệm Tôn này có thể đầy đủ tất cả ước nguyện một cách mau chóng.

Truyền thống Tây Tạng thường xưng tán câu Chú **Lục Tự Tại Minh**, phụng thờ Tôn Tượng **Tứ Thủ Quán Âm** (Tôn này được xem là thân biến hiện của Lục Tự Đại Minh, nên còn có tên gọi là **Lục Tự Đại Minh Quán Âm**) và cố gắng tu hành theo ý nghĩa của Tôn Tượng này.

Mật Giáo Tây Tạng còn thờ phụng Quán Thế Âm Bồ Tát qua Tôn Tượng **Tam Thánh** với Đức Phật **Vô Lượng Thọ** (Amitāyus) ở chính giữa, bên phải là **Kim Cương Thủ Bồ Tát** (Vajra-pāṇi: Thân phần nộ của Đại Thế Chí Bồ Tát) biểu thị cho Trí Tuệ, bên trái là **Liên Hoa Thủ Bồ Tát** (Padma-pāṇi, tức Quán Âm Bồ Tát) biểu thị cho Từ Bi

Ngoài ra còn có Tôn Tượng **Quán Âm Tam Thánh** với Đức **Tứ Thủ Quán Âm Bồ Tát** ở chính giữa biểu thị như vị Thần Hộ Mệnh chống lại mười ách nạn, thú dữ, giặc cướp... Bên phải là **Đa La Bồ Tát** (Tārā) biểu thị cho Từ Bi, bên trái là **Tỳ Câu Chi Bồ Tát** (Bhṛkuṭī) biểu thị cho Trí Tuệ.

